

*Полетило П. С.,**аспірант кафедри кримінального права і процесу
Волинського національного університету імені Лесі Українки*

З'ЯСУВАННЯ ЄСПЛ ВСІХ РОЗУМНИХ ЗУСИЛЬ ДЕРЖАВИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯВКИ СВІДКА ОБВИНУВАЧЕННЯ ДО СУДУ

Анотація. Стаття призначена для розкриття правової позиції Європейського суду з прав людини щодо оцінки всіх розумних зусиль держави у забезпеченні явки свідка обвинувачення до суду в кримінальних справах.

Проаналізовано багаторічну практику Європейського суду з прав людини розгляду кримінальних справ на предмет дотримання мінімальних прав кожного, хто притягується до кримінальної відповідальності, зображених у підпункті «d» пункту 3 (разом з іншими положеннями пункту 3) статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Розкрито принцип, з допомогою якого забезпечується право обвинуваченого на очну ставку у кримінальній справі. Доведено обов'язковість національних судів з'ясувати вагомість причини неявки свідка обвинувачення, щоб прийняти його показання, надані на досудовому слідстві; та встановлення того, чи є такі показання єдиними і вирішальними.

Розглянуті випадки, коли національні суди в змозі розглядати показання свідка, який не з'явився на судовий розгляд, хоча дав показання на досудовому слідстві. Деталізовано тлумачення Європейським судом з прав людини всіх розумних зусиль, яких повинна докласти держава для забезпечення явки свідка звинувачення до суду. Звернуто увагу на те, що національні суди повинні здійснювати забезпечення свідків обвинувачення в судових засіданнях з допомогою внутрішньодержавних органів. Наголошено на доказах, які підтверджують розумність зусиль внутрішньодержавних органів у пошуку та забезпеченні явки свідка звинувачення до суду.

Встановлено обов'язки, які Європейський суд з прав людини покладає на національні суди у випадку, коли свідок обвинувачення не з'явився в судові засідання. Серед них: аналіз вагомості причини неявки для прийняття показань, наданих на досудовому слідстві, та встановлення того, чи є показання відсутнього свідка єдиними і вирішальними. Акцентовано увагу на правилі, виробленому ЄСПЛ, що свідки повинні надавати показання в ході судового розгляду, яке зобов'язує вжиття всіх розумних зусиль для забезпечення їх явки до суду.

Виділено підстави, які на думку Європейського суду з прав людини, потребують звернення та правове підґрунтя використання міжнародної правової допомоги щодо забезпечення явки свідка звинувачення до суду. Особлива увага приділена використанню міжнародної правової допомоги, щодо забезпечення явки свідка звинувачення до суду, з країнами, що входять до Ради Європи.

Наведено приклади із практики Європейського суду з прав людини щодо оцінки всіх розумних зусиль держави з проблеми забезпечення явки свідка звинувачення на судовий розгляд. Серед прикладів: свідки виїхали до іншої держави; свідок виїхав до невідомої країни; свідки виїхали на відпочинок в іншу область країни; свідок просто не з'явився в судові засідання.

Ключові слова: ЄСПЛ, правило, свідок обвинувачення, розумні зусилля, недосяжність свідка, правоохоронні органи, відповідальність держави, право на захист, ефективне розслідування, справедливе судочинство.

Постановка проблеми. Питання неявки свідка обвинувачення в судові засідання є надзвичайно важливою, адже від цього залежить справедливість судового розгляду, оскільки порушується право підозрюваного на захист (конвенційне право).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання неявки свідка обвинувачення в судові засідання в різний час піднімали Ю. Азаров, О. Баулін, В. Вапнярчук, В. Лукашевич, Б. Моніч, П. Назаренко, М. Оніщук, В. Тертишник, Г. Усик та інші. Цінні рекомендації з піднятого питання надавались в рекомендаціях та роз'ясненнях Верховного Суду щодо забезпечення явки свідків обвинувачення. Разом з тим, проблема з'ясування Європейським судом з прав людини всіх розумних зусиль держави у забезпеченні явки свідка обвинувачення до суду піднімалась недостатньо, потребує вивчення та впровадження.

Мета статті полягає у дослідженні практики оцінки Європейським судом з прав людини всіх розумних зусиль держави у забезпеченні свідка обвинувачення до суду в кримінальних справах.

Виклад основного матеріалу. Серед гарантій, що забезпечують справедливий судовий розгляд, вважає Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ, Суд), є дотримання мінімальних прав кожного, хто притягується до кримінальної відповідальності [1, п.89]. Ці права зображені в підпункті «d» пункту 3 (разом з іншими положеннями пункту 1) статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція): «...(d) допитувати свідків обвинувачення або вимагати, щоб їх допитали, а також виклику й допиту свідків захисту на тих самих умовах, що й свідків обвинувачення» [2].

Не зважаючи на причини того, що звинувачений не може допитати свідка, ЄСПЛ встановлює порушення пункту 1 та підпункту «d» пункту 3 статті 6 Конвенції: «Якщо обвинуваченому була надана належна та достатня можливість оспорити показання, коли вони були надані чи на більш пізній стадії, їх прийняття в якості доказів саме по собі не буде суперечити пункту 1 і підпункту «d» пункту 3 статті 6 Конвенції. Проте з цього слідує, що, коли обвинувальний вирок ґрунтується виключно чи у вирішальній мірі на показаннях особи, яку звинувачений не мав можливості допитати чи забезпечити проведення його допиту, чи під час розслідування чи в ході судового розгляду, то права на захист обмежені на стільки, що вони є несумісними з гарантіями, передбаченими статтею 6 Конвенції» [3, п.40].

Право на очну ставку закріплює принцип, вважає ЄСПЛ, згідно з яким свідок може надавати показання проти обвинуваченого у кримінальній справі лише тоді, коли такі показання були надані «...віч-на-віч з обвинуваченим і якщо свідок піддається перехресному допиту» [1, п.114].

Якщо свідок не з'явився в судове засідання, то національні суди зобов'язані, вважає Суд, проаналізувати наявність вагомих причин для прийняття його показань, після чого з'ясується питання про те, чи такі показання є єдиними та вирішальними. Навіть, якщо показання свідка, який не з'явився до суду, не були єдиними чи вирішальними, ЄСПЛ констатує порушення пункту 1 та підпункту «d» пункту 3 статті 6 Конвенції, якщо не було наведено вагомих підстав неможливості допитати свідка [4; 5; 6; 7]. Дотримуючись загального правила, що свідки повинні надавати показання в ході судового розгляду, наголошує Суд, мають бути вжиті всі розумні зусилля для забезпечення їх явки до суду [1, п.120].

На думку Суду, в конкретних справах розумні зусилля по забезпеченню явки свідка є різними. Національний суд, який розглядає справу, повинен мати вагомі причини неявки свідка, тобто суд мати вагомі фактичні та правові підстави для того, щоб не забезпечувати явку свідка в судове засідання. Вагомі підстави для неявки свідка дають змогу національним судам визнавати неперевірені показання свідка, який не з'явився до суду, в якості доказів [8, п.119].

Суд не пропонує конкретний рецепт (конкретні міри), які повинні прийняти національні суди з метою вжити всіх розумних зусиль для забезпечення явки відсутнього свідка. Забезпечення явки свідків на судовий розгляд, вважає Суд, національні суди повинні здійснювати з допомогою національних органів, включаючи поліцію [8, п.121; 9, пп.116-117; 10, п.47; 11, п.79], а у випадку, коли свідок перебуває на території іноземної держави і коли такі механізми існують, вдаються до міжнародної правової допомоги [12, п.83; 13, п.56; 14, п.35]. До обов'язків національних органів приймати всі розумні зусилля для забезпечення явки свідка, переконаний Суд, входить і дослідження причин неявки свідка, встановлених національними судами [15, п.127; 16, п.56; 17, п.47; 8, п.122].

В основі механізмів міжнародної правової допомоги країн Ради Європи лежить Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах (995_036), ратифікована Законом України «Про ратифікацію Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах, 1959 рік, та Додаткового протоколу 1978 року до Конвенції» від 16.01.1998 року (№ 44/98-ВР). Серед статей, які регулюють забезпечення явки свідків на судовий розгляд є наступні. Стаття 1: «1. Договірні сторони зобов'язуються надавати одна одній ... якнайширшу взаємну допомогу у кримінальному переслідуванні правопорушень, покарання яких на момент прохання про надання допомоги, підпадає під юрисдикцію судових властей запитуючої Сторони». Стаття 3: «1. Запитувана Сторона виконує, у передбачений її законодавством спосіб, будь-які судові доручення, які стосуються кримінальної справи і які надсилаються їй судовою владою запитуючої Сторони з метою забезпечення показань свідків або передачі предметів, які являють собою речові докази, матеріалів судової справи або документів. ...3. Запитувана Сторона може передавати засвідчені копії або засвідчені фотокопії запитуваних матеріалів судової справи або документів, якщо запитуюча Сторона ясно не просить передати ори-

гінали; у цьому випадку запитувана Сторона докладає всіх зусиль для виконання прохання». Стаття 5: «1(a) правопорушення, на якому ґрунтується судове доручення, має підлягати покаранню як за законодавством запитуючої Сторони, так і за законодавством запитуваної Сторони; ... (c) виконання судового доручення має бути сумісним з законодавством запитуваної Сторони». Стаття 8: «Свідок, який не з'явився до суду згідно за повісткою, про вручення якої було порушене прохання, не може, навіть якщо ця повістка містить попередження про покарання, підлягати ніякому покаранню або запобіжному заходу, якщо він в подальшому добровільно з'явиться на території запитуючої Сторони і буде знову належним чином викликаний до суду».

Отже, якщо свідки обвинувачення не з'явилися до суду для надання показань, необхідно встановити, чи була виправдана їх відсутність, адже від їх з'ясування значною мірою залежить те, чи прийме суд їхні попередні показання як докази.

На думку Суду, у випадку смерті свідка, його показання мають бути визнані та розглянуті у суді [18, п.52; 19, п.37].

У випадку неявки свідка до суду за причиною страху, Суд розрізняє два види страху.

Перший – пов'язаний з погрозами чи іншими діями звинуваченого чи осіб, які діють від його імені. У цьому випадку, вважає Суд, доцільно дозволити розгляд показань такого свідка в суді без потреби для свідка давати показання особисто чи піддаватися допиту з боку звинувачуваного чи його представників, навіть якщо його показання є єдиним чи вирішальним доказом проти звинувачуваного [1, п.122].

Другий – пов'язаний з більш загальним страхом того, що буде, якщо свідок дасть показання в ході судового розгляду. Для цього випадку, переконаний Суд, дозволити звинувачуваному скористатися страхом, який він викличе у свідка, було б не сумісно з правами потерпілих та свідків. Тут доцільно вважати, що підсудний, який вчиняв такі дії, відмовився від свого права допитувати свідків, передбаченого підпунктом «d» пункту 3 статті 6 Конвенції. Подібний висновок має застосовуватися і для випадків, коли показання чи дії, які виникають у свідка страх надавати показання, виходять від осіб, що діють від імені підсудного чи з його відома та схвалення [1, п.123].

Попри те, що будь-якому суду вкрай складно переконатися, що підсудний чи його співники погрожували свідку, ЄСПЛ констатує, що подібні труднощі можна перебороти шляхом ефективного розслідування [1, п.123], суть якого в тому, що для звільнення свідка від надання показань в суді у зв'язку із страхом (смерті, нанесення тяжких тілесних ушкоджень іншій особі чи страхом фінансових втрат), національні суди повинні розслідуванням з'ясувати: 1) чи є об'єктивне підґрунтя для таких страхів; 2) чи підтверджується це об'єктивне підґрунтя доказами [20, пп.80-83]. Лише після проведення такого розслідування, суди вправі винести розпорядження про забезпечення анонімності свідків [1, п.124]. При цьому Суд підкреслює, що такий підхід повинен бути крайньою мірою і йому має передувати переконання суду першої інстанції в тому, що усі доступні альтернативи будуть недоцільні чи нездійсненні [1, п.125]. Від проведеного розслідування залежатиме, чи вжили національні суди всіх розумних зусиль для забезпечення явки свідка на судовий розгляд.

Серед прикладів оцінки ЄСПЛ прийняття національними судами розумних зусиль можна навести такі.

1. Обоє свідків дали показання про злочин співробітникам поліції та слідчому судді на стадії попереднього розслідування. На момент судового засідання вони виїхали до другої країни, мотивуючи виїзд хворобами (обома надано медичний висновок). Розумні зусилля національного суду першої держави Суд вбачає в такому:

1) зроблено спробу викликати свідків до суду повісткою (відмова по хворобі);

2) суд погодився на використання аудіовізуальних засобів з допомогою суду іншої держави;

3) після надання медичних висновків свідками, національний суд першої держави знову зробив спробу забезпечити їх присутність, інформувачи свідків, що їх буде забезпечено захистом;

4) поцікавився у свідків на яких умовах вони готові надати показання;

5) звернувся до суду другої держави про з'ясування причин відмови давати покази в цьому суді (знову були надані медичні висновки) [8, п.86].

Велика Палата ЄСПЛ погодилась з тим, що національні суди першої країни приклали значних розумних зусиль для забезпечення явки свідка в судове засідання [8, п.137].

2. Свідок визнаний недосяжним у зв'язку із виїздом до невідомої країни.

У цьому випадку Суд не просто рекомендує, а вимагає від національного суду, який розглядає справу, прийняття розумних зусиль для забезпечення явки свідка [12, п.88; 21, п.48; 22, пп.65-66]. На думку Суду той факт, що національні органи не в змозі встановити місцезнаходження свідка чи що свідок виїхав з країни, в якій був розгляд справи, сам по собі не є достатнім для того, щоб можна було говорити про дотримання вимог підпункту «d» пункту 3 статті 6 Конвенції, який вимагає від Договірних Сторін прийняття позитивних мір, що дозволять обвинуваченому допитати особисто чи через його представника свідків звинувачення [12, п.81; 21, п.48; 11, п.79; 8, п.120].

3. Свідки не з'явилися в судове засідання, перебуваючи на короткочасному відпочинку в іншій області.

Національний суд п'ять разів давав вказівку міліції на привід свідків до суду, проте працівники міліції обмежились лише повідомленням, що на час судового засідання свідки короткочасно перебували за межами області, на яку не поширювалась юрисдикція управління міліції (хоча фактична адреса свідків була відома). В обов'язок національних судів входить оцінка проведених національними органами дій і їх вагомості.

ЄСПЛ визнав, що національним судом не було прийнято всіх розумних зусиль щодо заслуховування свідків на час судового розгляду [23, пп.41-42].

4. Свідок не з'явився в судове засідання.

Із протоколів засідання національного суду першої інстанції видно, що обговорювалися спроби викликати свідка, а органи державної влади не встановили його місцезнаходження. Оскільки в протоколах національного суду першої інстанції не було документів від міліції, прокуратури та Служби безпеки України, в яких мало бути описано їхні зусилля для встановлення місцезнаходження свідка, Суд визнав, що органами державної влади не доведено, що вони прийняли всі розумні зусилля для забезпечення явки свідка в судове засідання [24, пп.61-62].

5. Свідок не з'явився в італійське судове засідання, оскільки виїхав до Марокко.

Підставою у прийнятті його показань було те, що національні суди наводили пояснення, що не було відомо адресу свідка обвинувачення на території Марокко. Суд вважає, що італійські суди не звернулись до міжнародної правової допомоги, щоб зв'язатись із свідком, який виїхав до Марокко. Крім того, Суд дійшов висновку, що обмеження, накладене на право обвинуваченого на допит відсутнього свідка не ґрунтувалось на жодній підставі, поважній чи ні, зокрема, що не було вжито жодних заходів (не кажучи про розумні зусилля) для забезпечення того, щоб свідок з'явився і міг бути допитаний [25, пп.50-51].

Висновки. На основі аналізу справ ЄСПЛ, пов'язаних із відповідальністю держави за підпунктом «d» пункту 3 статті 6 Конвенції, узагальнено практику оцінки Судом всіх розумних зусиль держави щодо забезпечення явки свідків обвинувачення до судового засідання в кримінальних справах.

Література:

1. Decision of the ECtHR in the case “Al-Khawaja and Tahery v. the United Kingdom”[GC], №№ 26766/05 і 22228/06, dated December 15, 2011. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22intemid%22:%22001-108072%22>}.
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: зб. законод. актів: станом на 19.04.2023 р. К., 2023. 102 с.
3. Decision of the ECtHR in the case “Luca v. Italy”, № 33354/96, dated February 27, 2001. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/tpk197/view.asp?i=002-5791>.
4. Decision of the ECtHR in the case “Lüdi v. Switzerland”, dated June 15, 1992. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22fulltext%22:%22L%C3%BCdi%20v.%20Switzerland%22,%22documentcollectionid%22:%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22>}.
5. Decision of the ECtHR in the case “Mild and Virtanen v. Finland”, №№ 39481/98 та 40227/98, dated July 26, 2005. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22intemid%22:%22001-23657%22>}.
6. Decision of the ECtHR in the case “Bonev v. Bulgaria”, № 60018/00, dated June 8, 2006. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22intemid%22:%22001-75698%22>}.
7. Decision of the ECtHR in the case “Pello v. Estonia”, № 11423/03, dated December 12, 2007. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22intemid%22:%22001-176631%22>}.
8. Decision of the ECtHR in the case “Schatschaschwili v. Germany” [GC], № 9154/10, dated December 15, 2015. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22intemid%22:%22001-159566%22>}.
9. Decision of the ECtHR in the case “Salikhov v. Russia”, № 23880/05, dated May 3, 2012. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22fulltext%22:%22Salikhov%20v.%20Russia%22,%22documentcollectionid%22:%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22>}.
10. Decision of the ECtHR in the case “Prăjină v. Romania”, № 5592/05, dated January 7, 2014. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22intemid%22:%22001-140034%22>}.
11. Decision of the ECtHR in the case “Lučić v. Croatia”, № 5699/11, dated 27, 2014. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22fulltext%22:%22Lu%C4%8Di%C4%8D%20v.%20Croatia%22,%22documentcollectionid%22:%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22>}.
12. Decision of the ECtHR in the case “Gabrielyan v. Armenia”, № 8088/05, dated April 10, 2012. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/tng?i=001-110266>.
13. Decision of the ECtHR in the case “Fafrowicz v. Poland”, № 43609/07, dated April 17, 2012. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22intemid%22:%22001-110475%22>}.

14. Decision of the ECtHR in the case “Nikolitsas v. Greece”, № 63117/09, dated July 3, 2014. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-145503%22%5D%7D>.
15. Decision of the ECtHR in the case “Nechto v. Russia”, № 24893/05, dated January 21, 2012. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-108749%22%5D%7D>.
16. Decision of the ECtHR in the case “Damir Sibgatullin v. Russia”, № 1413/05, dated April 24, 2012. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Damir%20Sibgatullin%20v.%20Russia%22%5D%22%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22%22CHAMBER%22%5D%7D>.
17. Decision of the ECtHR in the case “Yevgeniy Ivanov v. Russia”, № 27100/03, dated April 25, 2013. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-118729%22%5D%7D>.
18. Decision of the ECtHR in the case “Ferrantelli and Santangelo v. Italy”, № 19874/92, dated August 7, 1996. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22002-9565%22%5D%7D>.
19. Decision of the ECtHR in the case “Mika v. Sweden”, № 32243/06, dated January 27, 2009. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22002-1730%22%5D%7D>.
20. Decision of the ECtHR in the case “Krasniki v. Czech Republic”, № 51277/99, dated February 28, 2006. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-72590%22%5D%7D>.
21. Decision of the ECtHR in the case “Tseber v. Czech Republic”, № 42603/08, dated November 22, 2012. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-167955%22%5D%7D>.
22. Decision of the ECtHR in the case “Kostecki v. Poland”, № 14932/09, dated June 4, 2013. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-120062%22%5D%7D>.
23. Рішення ЄСПЛ у справі «Пальчик проти України», № 16980/06 від 3.07.2017 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_d75#Text.
24. Рішення ЄСПЛ у справі «Чернік проти України», № 53791/11 від 12.03.2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_f16#Text.
25. Decision of the ECtHR in the case “Ben Moumen v. Italy”, № 3977/13, dated June 23, 2016. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-163917%22%5D%7D>.

Poetylo P. Finding by the ECHR of all reasonable efforts of the state to insure the appearance of a prosecution witness in court

Summary. The article is intended to reveal the legal position of the European Court of Human Rights regarding the evaluation of all reasonable efforts of the state in ensuring the appearance of witness of the prosecution before the court in criminal cases.

The long-term practice of the European Court of Human Rights in considering criminal cases for the purpose of observing the minimum rights of everyone who is brought

to criminal responsibility, reflected in subparagraph «d» of paragraph 3 (together with other provisions of paragraph 3) of Article 6 of the Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, was analyzed.

The principle by which the accused’s right to face-to-face trial in a criminal case is ensured is revealed. The obligation of national courts to find out the weight of the reason for the non-appearance of prosecution witness in order to accept his testimony given at the pre-trial investigation has been proven; and determining whether such testimony is unique and conclusive.

Considered cases where national courts are able to consider the testimony of a witness who did not appear at the trial, although he testified at the pre-trial investigation. The interpretation by the European Court of Human Rights of all reasonable efforts that the must by the state to ensure the appearance of the prosecution witness in court is detailed. Attention was drawn to the fact that national courts should ensure prosecution witnesses in the court session with the help of domestic authorities. Emphasis is placed on the evidence that confirms the reasonableness of the efforts of domestic authorizes in finding and securing the appearance of the prosecution witness in court.

The duties that the European Court of Human Rights imposes on national courts in the event that the prosecution witness did not appear at the court session have been established. Among them: an analysis of the weight of the reason for the failure to appear for the acceptance of the testimony given at the pre-trial investigation and the determination of whether the testimony of the absent witness is the only and decisive one. Attention is focused on the rule developed by the ECtHR that witnesses must testify during the trial, which obliges the use of all reasonable efforts to ensure their appearance in court.

The grounds that, in the opinion of the European Court of Human Rights, require an appeal and the legal basis for the use of international legal assistance to ensure the appearance of the prosecution witness in court are highlighted. Special attention is paid to the use of international legal assistance, in order to ensure the appearance of a prosecution witness in court, with the countries that are members of the Council of Europe.

Examples from the practice of the European Court of Human Rights regarding the assessment of all reasonable efforts of the state to ensure the appearance of prosecution witness at the trial are given. Among the examples: witnesses left for another country; the witness left for an unknown country; the witness simply did not appear the court session.

Key words: ECtHR, rule, prosecution witness, reasonable efforts, unavailability of witness, law enforcement agencies, state responsibility, right to defense, effective investigation, fair trial.